Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (treće vijeće)

3. listopada 2013.*

„Nadležnost, priznavanje i izvršenje sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima – Uredba (EZ) br. 44/2001 – Područje primjene – Pravna i poslovna sposobnost fizičkih osoba – Isključiva nadležnost u području stvarnih prava na nekretninama – Domašaj – Izvanparnični postupak u odnosu na pravo osobe stavljene pod skrbništvo s prebivalištem u jednoj državi članici da raspolaže svojim nekretninama koje se nalaze u drugoj državi članici“

U predmetu C-386/12,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Sofiyski gradski sad (Bugarska), odlukom od 29. lipnja 2012., koju je Sud zaprimio 13. kolovoza 2012., u postupku

Siegfried János Schneider,

SUD (treće vijeće),

u sastavu: M. Ilešič, predsjednik vijeća, E. Jarašiūnas, A. Ó Caoimh, C. Toader (izvjestiteljica) i C. G. Fernlund, suci,

nezavisni odvjetnik: N. Jääskinen,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

— za njemačku vladu T. Henze i J. Kemper, u svojstvu agenata,

— za mađarsku vladu K. Szíjjártó i Á. Szilágyi, u svojstvu agenata,

— za austrijsku vladu A. Posch, u svojstvu agenta,

— za vladu Ujedinjene Kraljevine A. Robinson, u svojstvu agenta,

— za Europsku komisiju V. Savov i M. Wilderspin, u svojstvu agenata,

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da o predmetu odluči bez njegovog mišljenja,

donosi sljedeću

* Jezik postupka: bugarski.

Presudu

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 22. točke 1. Uredbe Vijeća (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 2001, L 12, str. 1.) (SL L, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 30.).

2 Zahtjev je postavljen u okviru izvanparničnog postupka koji je pokrenuo gospodin Schneider, mađarski državljanin, stavljen u režim skrbništva, kako bi dobio ovlaštenje za prodaju dijela nekretnine čiji je vlasnik, a koja se nalazi na teritoriju Republike Bugarske.

Pravni okvir

Pravo Unije

Uredba br. 44/2001

3 Uvodna izjava 7. Uredbe br. 44/2001 određuje:

„Područje primjene ove Uredbe mora pokrivati sve najvažnije građanske i trgovačke stvari, osim nekih točno utvrđenih predmeta.”

4 Uvodna izjava 19. navedene Uredbe navodi kako slijedi:

„Trebao bi biti osiguran kontinuitet između Konvencije iz Brisela [konvencija od 27. rujna 1968. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskom i trgovačkom području (SL 1972, L 299, str. 32., u daljnjem tekstu: konvencija iz Brisela)] i sadašnje uredbe, pa bi s tim ciljem trebale biti donesene prijelazne odredbe. Isti kontinuitet treba biti osiguran s obzirom na tumačenje konvencije iz Brisela na Sudu Europskih zajednica, a Protokol iz 1971. [koji se odnosi na zadaću tumačenja od strane Suda, u svojoj revidiranoj i izmijenjenoj verziji] trebao bi i dalje biti primjenjiv i na slučajeve koji nisu riješeni u trenutku stupanja na snagu ove Uredbe.”

5 U skladu s člankom 1. stavcima 1. i 2. točkom (a) Uredbe br. 44/2001:

„1. Ova se Uredba primjenjuje na građanske i trgovačke stvari bez obzira na prirodu suda. Ne obuhvaća fiskalne, carinske ili administrativne stvari.

2. Ova se Uredba ne primjenjuje na:

a) status ili pravnu sposobnost fizičkih osoba, vlasnička prava koja proizlaze iz bračnih veza, oporuka i nasljeđivanja”.

6 Članak 22. iste Uredbe, koji se nalazi u njenom poglavlju II., odjeljku 6., naslovljen „Isključive nadležnosti”, propisuje:

„Sljedeći sudovi imaju isključivu nadležnost, bez obzira na domicil:

1) u postupcima čiji su predmet stvarna prava na nekretnine ili najam nekretnina, sudovi države članice u kojoj se nekretnina nalazi.

[...]”

Bugarsko pravo

7 U skladu sa zajedničkom primjenom odredaba članaka 168. stavka 2., članka 165. stavka 4. i članka 130. stavka 3. obiteljskog zakona (Semeen kodeks), akti raspolaganja koji za predmet imaju nekretnine koje pripadaju osobama koje su proglašene djelomično nesposobnima mogu biti ostvareni dopuštenjem Rayonen sad (regionalnog suda) u mjestu gdje ove osobe imaju domicil, ukoliko raspolaganje nije protivno njihovim interesima.

Glavni postupak i prethodno pitanje

8 Primjenom mađarskog zakonodavstva nadležno mađarsko tijelo stavilo je gospodina Schneidera u režim skrbništva i s tim ciljem imenovalo pravnog zastupnika i profesionalnog skrbnika, koji je također mađarski državljanin.

9 Nakon majčine smrti, 17. lipnja 2009., gospodin Schneider naslijedio je polovicu stana koji se nalazi u gradu Loveču (Bugarska), a druga polovica pripala je njegovom bratu.

10 Gospodin Schneider je, djelujući uz pristanak svog skrbnika, postavio zahtjev pred Sofiyski rayonen sad (regionalni sud u Sofiji) za dobivanje dozvole za prodaju svojeg dijela te nekretnine. U prilog svom zahtjevu naveo je prednosti koje bi prodaja imala za njega jer bi mu omogućila pokrivanje posebnih potreba u Mađarskoj, osobito troškova stalne medicinske njege i smještaja u ustanovi za njegu.

11 Odlukom od 29. veljače 2012. Sofiyski rayonen sad odbacio je ovaj zahtjev obrazloživši to time da akt raspolaganja odnosnim dobrom nije u interesu osobe proglašene djelomično nesposobnom. Taj sud je dakle odlučio da je protivno interesima gospodina Schneidera, punoljetne osobe pod skrbništvom, da se njegova nekretnina proda i da se time dobiveni novac stavi u fond, s obzirom na to da bi on istovremeno ostao bez doma u Mađarskoj.

12 Gospodin Schneider podnio je na navedenu odluku žalbu pred Sofiyski gradski sad (sud grada Sofije).

13 Ocjenjujući da iz članka 22. točke 1. Uredbe br. 44/2001 nije jasno je li ova odredba primjenjiva na izvanparnični postupak, o kakvom je ovdje riječ, Sofiyski gradski sad odlučio je prekinuti postupak i postaviti Sudu sljedeće prethodno pitanje:

„Primjenjuje li se članak 22. stavak 1. [Uredbe br. 44/2001] samo na parnične postupke u području stvarnih prava na nekretninama ili ga također treba primijeniti na izvanparnične postupke u kojima državljani države članice, koji su proglašeni djelomično nesposobnima od strane nadležnog tijela te države u skladu s nacionalnim zakonodavstvom iste i kojima je imenovan skrbnik (također državljanin te države), zahtijevaju pravo raspolaganja naslijeđenom nekretninom čiji su vlasnici, a koja se nalazi na teritoriju druge države članice?”

O prethodnom pitanju

14 Ovim pitanjem, sud koji je uputio zahtjev za prethodno pitanje, u biti, pita mora li se članak 22. stavak 1. Uredbe br. 44/2001 tumačiti na način da se primjenjuje na izvanparnični postupak koji je pred nadležnim tijelom druge države članice pokrenuo državljanin države članice, koji je proglašen djelomično nesposobnim i stavljen pod skrbništvo u skladu sa zakonodavstvom te države, kako bi dobio dozvolu za prodaju dijela nekretnine čiji je vlasnik, a koja se nalazi na teritoriju te druge države članice.

15 Sve države članice koje su podnijele očitovanja Sudu kao i Europska komisija smatraju da odgovor na ovo pitanje mora biti negativan. Osim toga, oni smatraju da se izvanparnični postupak, kao što je ovaj u predmetu u glavnom postupku odnosi na pravnu sposobnost fizičkih osoba u smislu članka 1. stavka 2. točke (a) Uredbe br. 44/2001.

16 Znači, za ispitivanje prethodnog pitanja bit će jednako nužno tumačiti spomenutu odredbu Uredbe br. 44/2001.

17 Uvodno je potrebno podsjetiti da su, prema članku 1. stavcima 1. i 2. točki (a) Uredbe br. 44/2001, koja se ovdje primjenjuje bez obzira na vrstu nadležnosti „u građanskim i trgovačkim stvarima", „status i sposobnost fizičke osobe" isključeni iz materijalnog polja primjene ove uredbe.

18 Osim toga, iz ustaljene prakse Suda proizlazi da se pojam „građanska i trgovačka stvar" u smislu članka 1. Uredbe br. 44/2001 mora smatrati autonomnim pojmom koji treba tumačiti pozivajući se, s jedne strane, na ciljeve i sustav ove uredbe i, s druge strane, na opća načela razvijena u svim nacionalnim pravnim sustavima. Stoga područje primjene iste uredbe mora biti određeno prvenstveno na temelju elemenata koji obilježavaju prirodu pravnih odnosa između stranaka u sporu ili predmeta spora (vidjeti, osobito, presude od 18. svibnja 2006., ČEZ, C-343/04, *Recueil,* str. I-4557., točku 22., i onu od 28. travnja 2009., Apostolides, C-420/07, *Recueil,* str. I-3571., točke 41. i 42., kao i navedenu praksu).

19 Kako bi se u najvećoj mogućoj mjeri osigurala jednakost i uniformnost prava i obveza koji proizlaze iz Uredbe br. 44/2001 za države članice i osobe na koje se odnose, tumačenje pojma „statusa i pravne sposobnosti fizičkih osoba", u smislu članka 1. stavka 2. točke (a) ove uredbe, mora također biti određeno na autonoman način.

20 U vezi s mjerodavnom nadležnosti u području stvarnih prava na nekretninama, iz članka 22. stavka 1. Uredbe br. 44/2001 proizlazi da u toj stvari isključivu nadležnost imaju sudovi država članica gdje se nekretnina nalazi.

21 Također je važno istaknuti da je u sudskoj praksi koja se odnosi na članak 16. stavak 1. točku (a) konvencije iz Brisela, koja prema uvodnoj izjavi 19. Uredbe br. 44/2001 također važi i za tumačenje članka 22. stavka 1. iste Uredbe, Sud presudio da se spomenuti članak mora tumačiti na način da isključiva nadležnost sudova države ugovornice gdje se nekretnina nalazi ne obuhvaća sve radnje koje se odnose na stvarna prava na nekretninama, već samo one među njima koje istovremeno ulaze u područje primjene odnosne konvencije i pripadaju među one koje, s jedne strane, određuju opseg, stalnost, vlasništvo, posjedovanje jedne nekretnine ili postojanje drugih stvarnih prava na toj nekretnini a, s druge strane, osiguravaju nositeljima ovih prava zaštitu prava vezanih uz njihov naslov (vidjeti, osobito, presudu od 10. siječnja 1990., Reichert i Kockler, C 115/88, *Recueil,* str. I-27., točku 11., kao i ČEZ, gore navedenu, točku 30.).

22 Dakle, kao što tvrde sve države članice koje su podnijele svoja pisana očitovanja i Komisija, zahtjev kao što je ovaj u predmetu u glavnom postupku ne ulazi u područje primjene Uredbe br. 44/2001.

23 Naime, postupak je pokrenuo gospodin Schneider, mađarski državljanin stavljen pod skrbništvo, kako bi dobio dozvolu za prodaju dijela nekretnine koja se nalazi na teritoriju Republike Bugarske i čiji je suvlasnik.

24 Valja podsjetiti da je, kao što proizlazi iz odluke suda koji je uputio zahtjev za prethodno pitanje, gospodin Schneider tražio navedenu dozvolu jer je, kao osoba stavljena pod skrbništvo, djelomično lišen sposobnosti da ostvaruje svoja prava. Naime, on ne može raspolagati svojim pravima na nekretninu, osim preko posrednika koji djeluje u njegovo ime, tj. skrbnika, i s prethodnom dozvolom sudske vlasti.

25 Također je vidljivo iz odluke suda koji je postavio prethodno pitanje da je, primjenom odredaba bugarskog obiteljskog zakona, spomenuta sudska dozvola mjera zaštite osobe stavljene pod skrbništvo koju nalaže zakon jer ta osoba više nema mogućnost sama raspolagati svojim nekretninama. Naime, kao što je to utvrdio i sud koji je postavio prethodno pitanje, takva dozvola se izdaje samo u slučaju kada je otuđenje dotične nekretnine u interesu štićene osobe.

26 Iz navedenog proizlazi da je zahtjev koji je predmetom postupka u glavnoj stvari, a koji je podnijela osoba stavljena pod skrbništvo, s namjerom dobivanja dozvole za raspolaganje svojom nekretninom, zahtjev koji se izravno odnosi na pravnu sposobnost fizičke osobe u smislu članka 1. stavka 2. točke (a) Uredbe br. 44/2001. Činjenica da je za raspolaganje nekretninom koja pripada osobama pod skrbništvom potrebno odobrenje suda zapravo je izravna posljedica poslovne nesposobnosti ovih osoba kojoj je svrha biti mjerom zaštite kojom ih se štiti kako bi mogle izvršavati te radnje. Naime, neophodnost dobivanja sudske dozvole potrebne za omogućavanje akata raspolaganja nekretninom koja pripada osobi u režimu skrbništva izravna je posljedica pravne nesposobnosti koja pogađa ove osobe zbog mjera zaštite koje su cilj koji se postiže takvim aktima.

27 Takvo tumačenje potvrđeno je izvješćem gospodina Jenarda o konvenciji od 27. rujna 1968. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskom i trgovačkom području (SL 1979, C 59, str. 1.), čije se stvarno područje primjene podudara s onim Uredbe br. 44/2001. Naime, stranica 10. ovog izvješća navodi da je primjena ove konvencije ograničena na „sporove i presude čiji su predmet sve ugovorne ili izvanugovorne obveze koje ne utječu ni na status ni na pravnu sposobnost osoba, bilo u području nasljeđivanja, oporuka i bračnih veza bilo na stečaj, socijalnu sigurnost, te se u tom pogledu konvenciju mora tumačiti u najširem smislu."

28 Naposljetku, s obzirom na to da je riječ o okolnosti kada se, u predmetu u glavnoj stvari, sudska dozvola za prodaju, za koju je zahtjev podnijela osoba stavljena pod skrbništvo, tiče nekretnine čiji je ona vlasnik, treba utvrditi da se posebni aspekt postupka u glavnoj stvari ne može smatrati odlučujućim za kvalificiranje istog u postupku o „stvarnim pravima na nekretninama" u smislu članka 22. stavka 1. Uredbe br. 44/2001. Naime, kao što su to već navele njemačka i mađarska vlada te vlada Ujedinjene Kraljevine, kao i Komisija, takav postupak ne određuje opseg, stalnost, vlasništvo ili posjed nekretnine, niti s druge strane osigurava osobi pod skrbništvom zaštitu prava koja joj pripadaju na temelju naslova vlasništva.

29 S tim u svezi, treba utvrditi da je na stranicama 34. i 35. spomenutog izvješća gospodina Jenarda u komentaru koji se odnosi na članak 16. konvencije iz Brisela naznačeno da pravilo o nadležnosti propisano u spomenutom članku 16. stavku 1. točki (a), odgovara onome predviđenom u članku 22. točki 1. Uredbe br. 44/2001, koja „se zasniva na predmetu zahtjeva", odnosno „prigovorima koji za cilj imaju stvarna prava na nekretninama".

30 Stoga je u predmetu u glavnom postupku jedina svrha postupka odrediti je li otuđenje njene nekretnine u interesu osobe proglašene djelomično nesposobnom, ne dovodeći time u pitanje stvarno pravo kao što je ovo na toj nekretnini čiji je nositelj potonja osoba.

31 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na postavljeno pitanje valja odgovoriti tako da se Uredba broj 44/2001, a osobito njen članak 22. točka 1., moraju tumačiti na način da se ne primjenjuju na izvanparnični postupak koji je pokrenuo državljanin države članice, proglašen djelomično nesposobnim i smješten pod skrbništvo u skladu sa zakonodavstvom te države, koji pred nadležnim tijelom druge države članice zahtijeva dozvolu za prodaju dijela nekretnine čiji je vlasnik, a koja se nalazi na teritoriju ove druge države članice, s obzirom na to da se takav postupak odnosi na „pravnu sposobnost fizičkih osoba" u smislu članka 1. stavka 2. točke (a) te uredbe, koji je ovdje isključen iz njenog područja materijalne primjene.

Troškovi

32 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud odlučuje:

Uredba (EZ) broj 44/2001 Vijeća od 22. prosinca 2000. o sudskoj nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima, a posebno njen članak 22. točka 1., moraju se tumačiti na način da se ne primjenjuju na izvanparnični postupak koji je pokrenuo državljanin države članice, proglašen djelomično nesposobnim i stavljen pod skrbništvo u skladu sa zakonodavstvom te države, koji zahtijeva od suda druge države članice dozvolu za prodaju dijela nekretnine čiji je vlasnik, a koja se nalazi na teritoriju te druge države članice, kad se takav postupak odnosi na „pravnu sposobnost fizičkih osoba" u smislu članka 1. stavka 2. točke (a) te Uredbe, koji je ovdje isključen iz njenog područja materijalne primjene.

Potpisi